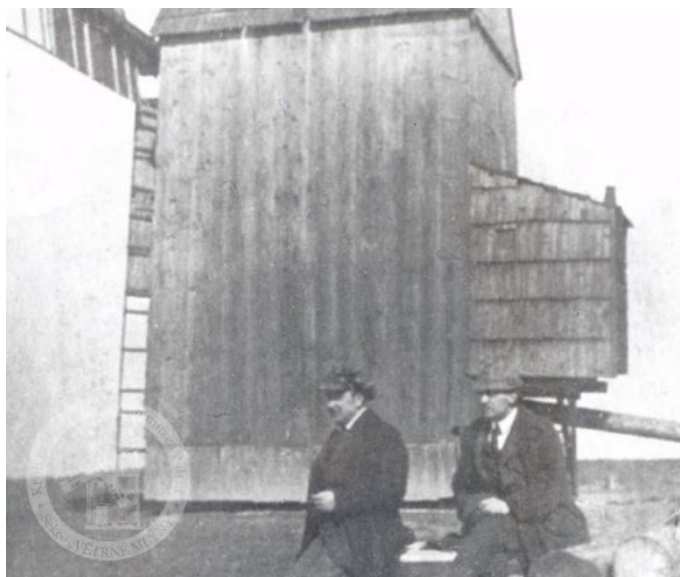

Bolatice | Detail mlýna

Identifikační údaje

Adresa	Bolatice Hlučínská 747 23
Okres	Opava
Katalogové číslo	B 34
Katastrální území	Bolatice
GPS	49° 56' 54.0" 18° 4' 53.7"
Mapová značka	Německý / Zaniklý objekt, památník
Poloha vůči obci	400 m j od zámku
Číslo kulturní památky	
Přístupnost	Zaniklý
Rok stavby	asi 1853
Rok zániku	asi 1922 - rozebrán

Stručný popis

34. BOLATICE, o. Opava. Větrný mlýn(beraní, J. Vařeka ČL 53/1966, str. 173-175) jz. od obce. Doložen r. 1878. Stoklas, ČVSMO 1926, 125.- Špička, VČZM 1932, 317; Větrné mlýny na Opavsku, ČSAV SŮ Opava I 321.- Burian, ČE 1958, 314.

Historie

Větrné mlýny - zaniklé technické památky na Hlučínsku

Autor práce: Bc. Adéla Zajícová, 2023, MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE
OSTRAVSKÁ UNIVERZITA, FILOZOFICKÁ FAKULTA, KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ A KULTURNÍHO DĚDICTVÍ
Větrný mlýn při ul. Hlučínská

Rodina Niklasů do Bolatic přichází na počátku roku 1953. František Niklas ve svých 33 letech přišel z hornoslezského Podlesze u Kozlí se svou ženou Terezií a otcem Josefem, zajímavé je, že i když přichází z již silně germanizovaného kraje, tak on i jeho rodina hovořili česky. I přestože kolem poloviny 19. století stále pokračuje drobení majetku zejména u osob pracujících v zemědělství, tak se objevovaly výjimky a jedním z oněch podnikavějších, kterému se dařilo kumulovat majetek, byl právě zmíněný František. Nově vzniklý větrný mlýn byl situován na vyvýšeném prostranství jihozápadním směrem při nynější Hlučínské ulici a také se mu říkalo „U Kašpara“ podle svého pozdějšího provozovatele Kašpara Niklase.138 Na základě skutečnosti, že je k roku 1865 v Bolaticích připomínán pouze jeden větrný mlýn, se můžeme téměř jistě domnívat, že je větrný mlýn rodiny Niklasových nejstarší v obci.139

Mletí bylo pro rodinu velmi výnosné, z dalších let existuje několik dokladů, kdy mlynář Niklas skupuje okolní pozemky, doklad máme z 27. prosince 1853, kdy koupil celou domkařskou usedlost Františka Hřivňackého za sumu 665 tolarů 10 grošů, částku se mlynář zavazoval odvést pilszczskému sedlákovi Matesi Krómerovi, kterému zmíněný obnos dlužil otec Františka Hřivňackého tj. Mates Hřivňacký od roku 1847 za obilí, dále dne 25. února 1858 zakoupil od Jana a Rozálie Ratajových, kteří v letech 1855–1860 rozprodali většinu své zahradnické usedlosti, pole v Sítovisku. Jiný pozemek koupil František Niklas 27. prosince 1859 za částku 115 tolarů 10 grošů. Rostoucí jmění mu umožňovalo půjčovat peníze, také o tom se zachovalo několik zpráv. Například svému příbuznému rovněž větrnému mlynáři z hornoslezské Ostrožnice půjčil 58 tolarů 15 grošů, dále opět větrnému mlynáři Leopoldu Assmanovi z Oldřiova, v tomto případě se jednalo o částku sedmi tolarů. Větrnému mlynáři Grabetzkému půjčil 55 tolarů, zde není žádná konkrétní vazba k mlýnu nebo obci a dále pak 200 tolarů půjčil sedláku Rickovi z Kobeřic.140

Někdy před rokem 1865 (nejdříve 1863) je František Niklas zmiňován v katastrálním soupisu, kde je výslovně uveden jako „Windmüller“ a k jeho osobě připadá několik čísel domu: 154, 180, 181, 222, 107.141 Kolem roku 1864 se mlynář František Niklas začal potýkat s finančními problémy a následně také dluhy. A právě tato skutečnost mohla být 138 STĚPÁN, Václav. Bolatice od pravěku k současnosti, s. 175.

139 STĚPÁN, Václav. Bolatice od pravěku k současnosti. [online], s. 289.

140 Tamtéž, s. 278.

141 ZA Opava, fond: Pruský katastr pro Hlučínsko 1860–1953 (1959), inv. č. 34.63 důvodem, proč začal mlýn pronajímat, konkrétně Františku Pavlíkovi. Příčina těchto patálií není známa, jen je v té souvislosti uvedeno, že také zdejší hospoda byla uvedena do pronájmu. Přesto se však s jistotou nedá říct, zda k těmto problémům vedly obecně nepříznivé ekonomické podmínky, nebo se odvíjely z osobních příčin.142

Zprávy po polovině 19. století informují, že vypuklo v obci několik nákaz. Mezi oběťmi tuberkulózy v najdeme také výměnkáře Josefa Niklase (otec větrného mlynáře Františka), který na nemoc zemřel 27. prosince 1853, necelý rok poté, co do Bolatic přišel s rodinou.143 Tuberkulóza v Bolaticích zůstává pravidelně nezvaným hostem, 5. června 1867 na ni zemřel i František Niklas.144 Dále pak v souvislosti se zdravotní situací obyvatel v obci máme zprávu o Marii Niklasové, která se stala jednou z mnoha obětí tuberkulózy v pouhých sedmácti letech (zemřela 14. března 1874).145

V souvislosti s úmrtím mlynáře Františka probíhalo vleklé řízení jeho pozůstalosti, při této příležitosti byl 20. července 1867 vypracován inventář. Kromě nemovitého majetku a aktivních pohledávek zanechal dluhy ve výši 682 tolarů 24 grošů. Například se jednalo o dluh 150 tolarů u Stanislava Fusse, 200 tolarů u Petra Kolarčíka, 30 tolarů u Mikuláše Herudka a 20 tolarů u mlynáře Aloise Bernarda z Kravař. V případě Petra Kolarčíka byla tato nepříjemná záležitost vyřešena sňatkem s mlynářovou dcerou Lucií. Pozůstalost po zemřelém byla oceněna na 1245 tolarů, ve skutečnosti se však jednalo o částku mnohem

vyšší, protože se nejednalo o polovinu náležející vdově Terezii Niklasové. Záhy v roce 1869 je větrný mlýn stále v nájmu, ale již není pronajímán Františku Pavlíkovi, ale novým nájemníkem je František Teuer. Tato informace přináší světlo do odpovědi na otázku, proč jsou v některých zdrojích Teuerovi uvedeni jako větrní mlynáři, přestože později se zase vytrácí. V této době ale lhůta pronájmu končí a vznikají tak vleklé spory, které vyústily v konečné jednání až 25. února 1875, takže nemovitý majetek získali Petr a Lucie (roz. Niklasová) Kolarčíkovi, vdově Terezii byl zajištěn výměnek v koupeném domě Hřivňackých a zároveň Terezie prodala svůj podíl na nemovitostech ve výši 930 marek synu Kašparu Niklasovi. Následkem těchto vleklých úředních tahanic vznikl v Bolaticích také nový větrák, který nechal postavit zmíněný nájemník Teuer (podrobněji níže samostatně v podkapitole 6.2.2 Větrný mlýn při ul. Ratibořská („Na Větráku“).146

U pokračujícího mlynáře Kašpara Niklase můžeme v intencích strohé výpovědi pramenů nastínit jeho politickou činnost. Ve volbách do slezského zemského sněmu v 142 STĚPÁN, Václav. Bolatice od pravěku k současnosti. [online], s. 292.

143 Tamtéž, s. 279.

144 STĚPÁN, Václav. Bolatice od pravěku k současnosti. [online], s. 302.

145 STĚPÁN, Václav. Bolatice od pravěku k současnosti, s. 159.

146 Tamtéž, s. 302–303.64

Opoli byl 26. října 1882 mj. zvolen také Kašpar uvedený jako nám známý větrný mlynář. Jak dopadly výsledky voleb nevíme, ale předpokládá se, že většinu hlasů získala strana Centrum (silnou pozici měla také německy orientovaná strana liberální).147 Ve volbách do slezského zemského sněmu z 30. října 1885 známe volitele z Bolatic – kromě větrného mlynáře také sedláci Antonín Duda a Jan Kolarčík, domkář František Sněhota a farář Osvald Benker (s některými jmény se můžeme setkat již při volbách 1882). Dne 6. ledna 1888 proběhly další volby do stejného politického orgánu, kde mezi voliteli figuruje opět Kašpar Niklas. Ve stejných volbách byl Kašpar také mezi zvolenými, uvádí se, že zvolení převážně patřili ke straně Centrum.148

V obecní kronice existuje zpráva o tom, že Kašpar Niklas založil v Bolaticích první parní mlýn v širokém okolí, novinka se však udržela jen krátce asi dva až tři roky, protože pro nedostatek uhlí, které musel dovážet až z Vojnovic a Petrovic provoz zastavil.149 Nahodilé zprávy máme i o mlynářských dcerách Pavlíně a Terezii. Pavlína († 6. květen 1888) byla dcerou již zemřelého Františka, a ačkoliv naděje na dožití v 19. století s příchodem vědeckého poznání stoupala, stále se populaci nevyhýbaly závažné epidemie jako tyfus, cholera apod. a jednou z obětí tyfu při jeho rozšíření v Bolaticích se stala právě Pavlína ve věku 22 let.150 Terezie, dcera Kašpara byla o svátku Tří králů roku 1921 přijata k řeholnímu společenství uršulinek v Ratiboři.151

Po smrti mlynáře Kašpara Niklase byl provoz zrušen,152 muselo k tomu dojít po roce 1922, neboť v roce 1922 byl ještě Kašpar na svatbě Bedřichy Blokešové.153 V roce 1925 je mlýn již pravděpodobně mimo provoz, protože v Chytilově adresáři jsou pro Bolatice uvedeni jen dva mlynáři, a to Jan Blokesch a Pius Plachetka.

Přijmení mlynářů působících na mlýně

- Niklas František 1853-
- Niklas Kašpar
- Niklas Petr a Lucie 1875-

Architektura

Stav nemovitosti

Typ

Německý

Dominantní stavební konstrukce

Historické prvky

Parametry

Technologie

Technologické vybavení

Popis technologického vybavení

Technologické vybavení

Stopy po neexistující mlýnské technologii

Doplňkový provoz

Doplňkový provoz - popis

Historické prvky

Parametry

Literatura a prameny

Zajímavosti

Ostatní

Fotogalerie

Základní obrázky

